

Carlsberg
3

D. N. BOERII
DECISIONES
BURDEGALENSES
SUMMA DILIGENTIA
ET ERVDITIONE COLLECTAE,
ET EXPLICATAE

EX A CYM EIVSDEM BOERII CONSILIIS,
TRACTATIBVS DE STATV ET VITA HEREMITARVM,
*de Seditiosis, de Custodia clauium portarum ciuitatis, & Additionibus
in tractatum Ioan. Montani de Authoritate
magni consilij.*

Collatis vetustissimis exemplaribus omnia recognita, à Guill. Nepote in Curia
Lugdunenſi Advocato.

*Accesserunt huic editioni, nunc primum à Gallico in Latium conuerſa, Decisiones insigniti
D. Aegidij Magistri, Equitis, & in ſuprema Pariſienſi
Curia primi Praeſidis,*

Cum rerum ac verborum locupletissimo Indice.

COLONIE
EXCVDEBAT PHILIPPVS ALBERT.
M. D. CXI.

I L L U S T R I S S I M O

D O C T I S S I M O Q U E

V I R O D. H I E R O N Y M O C A S T I L.

CONABO, CONSILIARIO REGIO, ET

Lugdunensis Curie, Senatufque

Dombani summo Præsidi,

Guilhelmus Nepos

S. D.

ECCE SINE profecto, var illustriſſime, præſcorum illo indige-
 tum circa Naucratis Aegypti Theoth, qui literas fortur
 primis inueniſſe dicere ſolebat. *τὸ τοῦ κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἀπορία*
ἢ ἔστιν ἢ μὴ ἔστιν ἢ ἔστιν ἢ μὴ ἔστιν ſed & intentum illud *κατὰ τὴν ἀρχαίαν*
ἢ ἔστιν ἢ μὴ ἔστιν ἢ ἔστιν ἢ μὴ ἔστιν nihil enim eſt (mea quidem ſententi-) quod
 homines prudentiores reddat, nihil quod memoriam magis
 iuuet, nihil denique quod magis delectet. nam eſſi ſine vilo literarum adiu-
 mento experientia quis doctus, prudentiam ſibi acquirere poſſit, aut memo-
 riam conſeruare, ſed & etiam eorum que aut vidit ipſe aut audiuit recorda-
 tione non nihil delectari: cum tamen id haud ſine multis laboribus periculif-
 que effici poſſit, ſed & cuius haud datum ſit quilibet experiri, mirum videri nõ
 debet, ſi inuentum illud mortalibus omnibus vtiliſſimum & maxime neceſſa-
 rium, eoſque prudentiores reddere dici ſoleat, & prudentiæ & memoriæ opti-
 mum eſſe remedium, cum literarum adiumento ſine vllis laboribus aut peri-
 culis, prudentiſſimus quis reddi, & memoriam conſeruare poſſit. Adeo vt
 nunquam deſinam mirari, quid mouerit Thaurum illum Aegypti regem, a-
 lioqui prudentiſſimum, cuius in Phædro meminit Plato, inuentum hoc dicere,
ὅτι μὴ μὴ, ἀλλὰ ἕως μὴ μὴ, καὶ μὴ μὴ, ἢ ἔστιν ἢ μὴ ἔστιν hominibus, *οὐκ ἔστιν ἢ ἔστιν ἢ μὴ ἔστιν*
 nam et li præſidio literarum nonnulli diſtinguati in perſuadendo & memo-
 riam remittant, quin etiam & hoc inuentum nonnullos opinione tenus, non
 ſolidè eruditos reddat: cū tamè id nõ vſque quaque verum ſit, & in quibuſcū
 tantum locum habeat, qui etiam experientia docti, vix quicquam edicerent,
 cum per ſe & negligentes ſint & remiſi, huius leuiſſimi incommodi cauſa nõ
 debuit diuinitum illud inuentum vituperari, cum alioqui vtilitatis plurimum &
 voſuptatis cæteris qui ſagaciores ſunt & diligentiores adferat. Sed quæſo
 qui fieri poſſet vt ex iis quæ antiquioribus temporibus apud veteres illos, Af-
 ſyrios videlicet, Medos, Perſas, Græcos, Romanos denique, vel bene & feliciter,
 vel malè & feliciter geſta ſunt, fructus aliquis ſeu vtilitas capi poſſet, niſi
 huius pulcherrimi inuenti adiumento? vt ex iis quæ ab antiquis illis philoſo-
 phis, Socrate, Platone, Ariſtotele, cæterifque eiufdem ſectæ viris, tum veto à

DECISIONES AV- REAE QVAESTIONVM INSIGNIVM IN SACRO BUR- DEGALENSIVM SENATV, SEV

REGIO PARLAMENTO, DISCVRSVS AC PROMVLGATAE:

opera clarissimi eius curiae Praesidis, Nicolai
Boetij congesta, & digesta.

SYMMAE PRIMAE DECISIONVM.

- 1 Electio quid, & quid votum. 2. 3. 4.
- 5 Electio facta per cartellos in scrutinio, an valeat. & num. 12.
- 6 Electio per sortem & longiorem paleam an valeat.
- 7 In Electione an sufficiat vocem exprimere, legenda in cartello.
- 8 Voluntas triplex concepta, prolata & scripta.
- 9 Dicendi verbum est commune voci & scripto.
- 10 Homo secundum solam voluntatem conceptam consideratus, non est totus homo, sed anima.
- 11 Voluntas prolata aut scripta, est perfecta.
- 13 Electus cuius electio tenet de iure gentium, est tatus in foro conscientiae.
- 15 Persona principaliter consideratur in electione, secundario in forma.
- 16 Actus cassatio est poena, & ipsa iure sit in omnium persona, sed non ob defectum solemnitatis. & nu. 17.
- 18 Argumentum de matrimonio carnali ad spirituale valet.
- 19 Eligendi usus apud Occitanos, ut vota in scriptis exprimerentur.
- 20 Solemnitas iuris potest satisfactio remitti.
- 21 Privilegium dactylum verbo vel scripto equiparantur. & quare. nu. 25.
- 22 Testator si nomen heredis scriptura exprimat, aut interrogatus respondeat, valet.
- 24 Appellatio viva voce fit.
- 25 Electio quid sit viva voce exprimenda. & nu. 35.
- 26 Eligentium vota secreta, & sigillatim inquirenda: scilicet in albis albis.
- 27 Vota in scriptis redigenda: & quomodo. 29.
- 28 in Actionibus quaedam sunt de forma, quaedam autem formam, quaedam post formam, & quomodo in electione haec concurrant.
- 30 Scrutatorum officium in votis exigendis.
- 31 Vota scribi an debeant in prima vel tertia persona.
- 32 Adurari quomodo debeant eligentes.
- 33 Eligentes interrogandi quare talem eligant.
- 34 Votis viva energia.
- 36 Electio dici potest stipulatio quaedam.
- 37 Verbis quare potius, quam scripto patebant eligentium secreta.
- 38 Testis non potest in scriptis dictum suum tradere, nec index sententiam. & nu. 39.
- 40 Solemnitas data pro forma, etiam lenis, amissa vitia actum.
- 41 Electio etiam valente capitulo non potest in scriptis fieri.
- 42 Electioni quis interesse potest per procuratorem.
- 43 Vocis & scripturae quando sit idem effectus.
- 44 Formam iure datam non sufficit servari per equipollentiam.
- 45 Forma nihil addi, aut detrahi debet.
- 46 Eligi per scripturam non potest, sed bene dari mandatum de eligendo.
- 47 Iuri statuentis certam formam non potest renuciari.
- 48 Solemnitas concernens sanarem publicam, non potest a partibus remitti: sed si privatam.
- 49 Consuetudo eligendi per cartellos est nulla.
- 50 Electioni quomodo adhiberi possit scriptura. & numer. 53.
- 51 Testis examinationi alios testes adhiberi, cautela est optima.
- 52 Commissarius in examinatione testis quare assumat adiunctum.
- 54 Solemnitate non observata praesumitur dolus.
- 55 Legi tantum id dicitur, quod ocula corporis leguntur.
- 56 Legere multis modis dicitur.
- 57 Legens obiter instrumentum an praesumatur conformatus. & nu. 58.
- 59 Motus ex accidenti factus, an possit eligere.
- 60 Caeci & idiotae quomodo possint transficere super legitis, & visis verbis testamenti.
- 61 Scrutari unus si amittatur, aut praesens non scrutetur, non valet electio.
- 62 Vocatio omnium non est de forma electionis.
- 63 Ceteri scrutinium non potest in scripto fieri.
- 64 Electio non fit hodie per sortem.
- 65 Electionis tres formae.
- 66 Pape electio. & nu. 69.
- 67 Petrus an sibi successorem deputavit.
- 68 Ad arbitrium electio non est tradenda in consequentiam.
- 70 Electionem que canonizant.
- 71 Electus non servata forma iuris, licet in foro conscientiae non teneatur, tamen in contentioso punitur.
- 72 Eligentes contra formam iuris, privantur potestate eligendi pro illa vice.
- 73 Peccat mortaliter, qui non servat solemnitatem statuti.

CONSILIA DOMINI
NICOLAI BOERII I.V.D.
CELEBERRIMI, ET PRÆSIDIS
CLARISSIMI IN SACRO
BVRDEGALEN. SENATV
 SEV. REGIO PARLA-
 MENTO.

CASVS CONSILII SEQVENTIS.

Consuetudo est in loco de Lurey, quod si pater sit con-
 iux, liberis stantibus, non potest donare, nec disponere
 de proprietate bonorum etiam propriorum, in præjudicium
 filiorum. Item est alia consuetudo ibi, quod Nobilis perdens
 ob delictum, sententia mediante, corpus, perdat bona, & ap-
 plicetur fisco: modo quidam Nobilis filius fuit condemna-
 tus ad mortem, & qua eadem ratione appellatur, & pendere
 in Episcopi Palatii Parisiorum curia appellatione, mater
 eiusdem donavit omnia bona sua eisdem Nobili viro, domi-
 no Ductore, sub conditione, quod ipse donatarius teneret
 protequi appellationem dicti filii. Et si dictus filius egrae-
 ret mercem, & absolutus fuisset, quod teneat restitueret
 eius filii dicta bona. Qua donatio sic facta, & pendente
 dicta appellationis causa mater decessit post eius decussum
 præfata curia pronuntias ita male appellatum, & bene iudica-
 tum. Modò quaritur, Vtrum dicta donatio per matrem facta,
 visa prius conditione, valeat. Et si non valeat, an filius suc-
 ceat capax, succedendi ratione appellationis. Et per consequens
 ratione aliterius consuetudinis fisci et succedat.

ADDITIONES.

1 Consuetudo. Adde Signores, de Honoribus in consil. exis,
 quod est si generale ad istam questionem, & Benedic. de pluribus,
 in l. v. q. de leg. instituitur. C. de hered. inst. Bald. in mo-
 der. in super. Iaso. in l. Lex Cornelia. ff. de vulg. et pupil. An de.
 Sicut. in rub. de test. & Bened. de pluribus, & Alberic. post Dyn.
 in l. qui suis. §. si ab ignis. ff. de maxum. ubi ponunt de dona-
 tione facta filio renouanda in casum delicti, & confiscationis
 honoris: & ipsum de Plumbis. in l. feruus. hac lege. eodem titulo, &
 Com. in consilio ecclesiarum. vol. iii. & istud consilium reperies
 in §. vj. de iur. qd. l. consuetud. Bitorig. ubi ipsum inserui.

S V M M A E.

- 1 Pater vel mater non potest omnia bona donare, si filio vel filia supersit, alioquin illa donatio tanquam inofficiosa reuocatur.
- 2 Donatio ad mortem, pendente appellatione, an libera sit, & integra testamenti factio attinet, & que passiva, & nu. 6.
- 3 Damnatus ex furto, vel crimine famoso, non est infamatus appellatione pendente: & unde infamia nascatur.
- 4 Consuetudo, que vetat matrem alienare in filiorum præiudicium, seruanda est.
- 5 Prædicta imperatoris consuetudo super bonis consuetum, quando sunt filii.
- 7 Res mortuus in crimine lese maiestatis, appellatione pendente, filius efficitur sibi sua heres ipso iure: secus a condemnatione, desinit esse heres suus.
- 8 Filius si fuerit bannitus viuo patre, & eius bona

proscripta, deinde pater mortuus inestatus, bona illa paterna non deuoluuntur fisco, que filio contingerent, nisi bannitus & proscriptus fuisset. Et ad quos illa bona perueniant. inuoluntatis.

- 9 In bonorum proscriptorum & publicatione, nec substitutio facta a, nec bona futura, sed tantum præsentia veniunt. num. 11. & 12.
- 10 Bonorum publicatio, qua fit propter crimen capitale, non pretenditur ad bona que post sententiam.
- 11 Institutio filii, qui postmodum deponatur, irrita est.
- 14 Regula, Si uox uincens, & a matris te vocat.
- 15 Fiscus si filio succedat ob eius delictum, an possit dicere testamentum patris nullum, ex persona filii.
- 16 Filius condemnatus ad mortem, nec pater, nec mater succedere potest.
- 17 Filius hereditatem non aditam ad fiscum transmittere nequit.
- 18 Donatio facta sub conditione, non valet ante conditionis eventum.
- 19 Mater potest se obligare ad filiam donare, vel vendere pro eius ipsius filii redemptione.
- 20 Alienare seu vendere rem domini potest etiam in dominus, sine etiam eius mandato, causa libertatis: & solum cogitur dominus ratio habere.
- 21 Iura loquuntia de redemptione captiuorum, habere locum in captiuis pro maleficio.
- 21 Statutum vel consuetudo didans, quod minor non possit contrahere, nisi seruata certa silentiaria an habeat locum, cum minor contrahit, si se liberet à captiuitate.
- 23 Interpretatio omnis contra fiscum adhibenda est, & in dubijs contra eius pronuntianam.

CONSILIVM I.

Videtur dicendum in hac ardua & difficili questione in qua plura sunt argumta pro utraque parte non parum difficilia. Primum, quod non potuit donare stare prima consuetudine, que est iuri contenta: quia de iure pater

- text. in d. leg. fin. §. si quis autem temerario proposito, &c. quia censetur stultus, qui adit vel eunt iurisdictionem non soluendo existentem: *l. 1. ff. ad l. Falc.* cum illud sit beneficium iuris, quod nemini est auferendum, ut regula, iudicium a iure beneficium, de reg. iur. lib. 1. Et beneficia quibuscumque concessa sunt exaudienda, ut iuri iuribus non detrahatur, vel ut minus laedant. *l. ex facto ff. de vulg. & pup. alias factis durum est, in d. iniquum, & contra omnem equitatem, quod unus ex pluribus liberis, aut aliis cognatis institutus ex testamento vel ab intestato venientibus, adiens simpliciter sine inuentario hereditatem, priuet alios coheredes cum beneficio iuris contra volentes: contra text. in d. l. §. j. ibi. Cum dicitur hereditas ad quemdam, sine ex testamento, sine ab intestato fuerit delata, sine ex asse, sine ex parte, &c. ubi text. est clarius, quod si solus quis in toto asse*
11. Et si heres, non est dubium quod potest se heredem simplicem gerere: ut ibi si vero ex parte, hoc etiam potest: non tamen in praedictum aliorum se heredes cum beneficio inuentarii gerentium: ut in nullo ille text. Praeterea talis videtur succedere ab intestato, cuius non est locus, quoad causam testamenti habet locum, *leg. quando in §. ff. de acqui. & here. & l. antequam. C. commun. de succ.* vnde non videtur sine herede, qui suam hereditatem habet, licet abstinentem se, *leg. cum quasi §. sed & si suam hereditatem ff. de fideicom. lib.* Et qui semel fuit heres, non desinit esse heres. *l. si quis solvendo ff. de hered. insti. & leg. quod siat. §. sed quod Papinianum ff. de minori. & §. restituta. Insti. de fideicom. here.* quare non videntur aliquam facere iniuriam defuncto se potantes heredes cum beneficio inuentarii, & sic iuris, cum executio iuris non habet iniuriam. *l. iniuriam §. j. ff. de iniur.* Et hanc partem sentiunt *glos. Io. Fab. & omnes in d. l. §. in comparatione, vers. fin. verò. & ipse aliquando, &c. & in verb. confundantur.* forte enim talis est cautus, & certioratus de viribus defuncti, & iste est dubius, & ignorans vires. Sed ad priuandum ipsum se gerit heredem simplicem absque inuentario, cum nullus velit esse heres sine commodo, & in hanc partem inclinat *Solic. in d. l. finantem dubium.*
14. *in pro. q.* vbi dicit, quod si sint plures heredes, & vnus fecerit suo nomine inuentarium, quod alij possunt facere in simul, vel diuisim. *de idē Pau. de Cast. in cons. cxxj. incipien. notandum est euidenciam. vers.*

3. facit, contra, *Sec. volu. vna.* vbi dicit quod si vnus hereditas non fecerit inuentarium, quod solum credituribus & legatariis obligatur in solidum, sed aduersus coheredem potest deducere, quod sibi debetur, quia non est obligatus pro sua dimidia ex heredi, quando coheres suam dimidiam habet. *l. seiplo. l. sed si in eundem §. final. & ibi Bald. ff. de hered. insti. inuen.* Et ista pars videtur mihi habere apparentiam: tamen de consuetudine & stylo Francie ille qui simpliciter se potat heredem, praefertur in 15. successione, & excludit alium cum beneficio inuentarii heredem se gerentem. Et in literis regis imperatricis per volentem se gerere heredem cum beneficio inuentarii, apponi solet clausula, *Proviso,* quod nemo alius reperitur heres simplex: ut dixi in §. sexto, in y. *addi. de testa. lib. consuetud. Biturig.* & ita reperi scriptum in stylo & protocollo forularij litterarum Cancellarie Francie, *ita. de beneficio inuentarii,* & idem dicit *Masuerus in tractat. suo. titul. de success. vers. item si ille qui est proximior, &c.* pro quo facit quod no. *Bald. in l. si quis ita heres instituitur ff. de here. insti.* quod heredi in instituto praefertur 16. heres ab intestato, propter voluntatem defuncti: ut ibi per eum, & *Ludovicus Bologn. in suis interpretat. & quod no. doct. in l. quia poterat. per illum textum, in versiculo suo periculo, &c. ff. ad Trebell. vbi heres grauatus restituere, potest cogi adire hereditatem, & restituere fideicommissario suo periculo: & bonus text. in *leg. cogi. §. cum quidam duos. not. sic.* hoc casu heres adit simpliciter hereditatem suo periculo: quia tenetur ultra vires hereditarias: ut dicitur est. Et faciunt no. in *l. in omnibus §. si seruum. & §. qui susbellum ff. ad Trebell.* quia heres potest sibi praedicare in hoc quod sibi debetur ex 17. *Falcidia. l. potest heres ff. ad legem Falc.* quia lex, ut dicit ibi text. heredis causa lata, nec fraus ei fit, si ius suum dimittit heres. Hinc est quod si pater exheredauit iuste filium suum, & heres institutus non vult adire hereditatem, cui nullus datus est substitutus, quod talis filius exheredatus potest succedere ab intestato: ut voluit doc. in *l. liberis ff. de excep. doli. & in l. filium §. sed cum exheredatus ff. de contr. tab. & Guido Pap. in singul. 453.* Et pro hac decisi, facit text. in *l. ff. de acqu. her.* Et ita mihi videtur, opinione alterius melius me sentientis semper salua. N. Boerij.*

CONSILIORVM D. BOERII

FINIS.

TRACTATUS DE AVTHORITATE CONSILII & Parlamentorum Galliae.

SVMMAE.

1. Consilij magni in Gallia auctoritas multis rationibus ostenditur & num. 8. 11. 17. & 2.
2. Consiliario magni consilij, si quis necesse molliatur, reus est laesa maiestatis, etiam si effectus non sit subservatus.
3. Principi assenteses sunt illustres.
4. Principem ostendere consilij qui eius consiliarios ostendunt.
5. Nihilum uxori & descendensibus communicatur, non alijs.

6. Legati Cardinalis, & non cardinalis differentia.
7. Consul & praesulis differentia.
8. Cancellary dignitas, & vnde ita vocetur. num. 10. & 23.
9. Quaevis multiplex.
10. Cancellarius in persona Regis loquitur.
11. Inferiores decantant superiorum, et contra.
12. Exempti prelati habent ampliatam dignitatem, quam non exempti.
13. Clerici sunt honorabiliores monachis sicut laicis.
14. Canonici cathedrales sunt honorabiliores collegiati.
15. Episcopo tota diocesis est parochia, & habet ipse quartam annuum decimarum.
16. Vasallus principis dignior est alijs.
17. Capituli super alia membra multiplex dignitas. num. 22.
18. Caput solum facit legem religiosum potius quam alia membra.

comperi scriptum per magistrum Gulielm. Budęm in annotationib. quas fecit in libros Pandectarū, tit. de senato. super l. fin. fait per dictum Philippū Pulchrum anno 1264. institutum. Ectusus 306. supra mille. per regem Philippum cognomine Longum in trifarium genus diuisum, vt ibi per eum. Et sic in ordinationib. eiusdem Philippi cōperitur. Et ita profectō non fuit tempore Pipiū epī, nec pariter Carolus magnus instituerunt parlamenta, nec profectō etiam duodecim pares Francię. Sed Philippus Pulcher predictus, anno predicto 1264. Et parlamentum Tholosanum per Carolum septimum, anno 1444. ex quo tunc exit edictum in regno duo erant parlamenta. Et parlamentum Delphinale primo fuit per Humbertum Delphinum Viennę, die primo augusti, anno M. XL. in consilium erectum. & inde Ludouicus primogenitus Caroli 7. qui postea fuit Rex huius nominis 8. mutauit nomen consilij in parlamentum, anno 1453. secundum Guido. Papę. in quęst. 44. & in quęst. 454. Parlamentum vero Prouincię fuit primo erectum per Ludouicum huius nominis 2. comitem Prouincię genitorem Reuani ultimi comitis anno 1413. Et deinde mutatum nomen in cōsiliū, quod ultimo loco iterum Christianissimus dominus meus supremus mutauit in parlamentum, anno 1521. vt repertū in archiepiscopi canonicę computorū a quęst. Prouincię resident. Sed parlamentum Burdegalen. & reliqua regni parlamenta fuerant temporibus a Christianissimo domino nostro rege Ludouico 12. prou. socias meos hęc describit, excepto quod Genę nullum est parlamentum, sed ibi gubernatorem & vicarium ducalem ad complectentiam iustitię reddendum preposuit. Sed imaginem regale consilium semper fuit, nec est sibi dare incipiū, quia innatum fuit regibus & imperatoribus, vt supra dixi in y. Additio. Tamen quō ad parlamentum Parisien. opin. socij mei probatū videtur per text. in l. fin. de his qui ad placitum venire coguntur. in Lombardia quę fuit per ipsum Carolum condita, sed nostra veterior est opinio.

Finis quarta adiectionis Nicolai Bocrij.

TRACTATUS DE STATU, & vita Eremitarum.

SUMMA TOTIVS TRACT.

1. Religiosorum regula quatuor approbata.
2. Augustiniani ordinis antiquitas.
3. Basilij ordo antiquior.
4. Carthusensium ordo.
5. Eremita sicut sub regula Augustini.
6. Augustini regula est latior quam Benedicti.
7. Ordinem uicarium monachorum susceptiones.
8. Benedictinorum uarię regula & ordines.
9. Franciscanorum regula.
10. Basilij regulam qui seruent.
11. Solitariarum religio.
12. Anachoritarum religio.
13. Eremita an sint sub iurisdictione iudicis ecclesiastici, & numerus.
14. Reclusi, an sint sub iurisdictione iudicis secularis.
15. Eremita possunt de bonis suis disponere.
16. Eremitica uita periculosa.

15. Camaldulenses an sint Eremitę.
19. Conuictarum religio, & numerus.
21. Mendicantium uita.
22. Eremitarū religio est approbata.
23. Monachi de generali consuetudine Francia non succedunt.

Questio

An status Eremitarum sit de iure licitus & permissus: an censentur persona ecclesiasticę, & religiose, ac uita pauperum, & castitatis adstrictiue dicantur cephalicę, id est, sine duce, & capite uiuentes. Et quam ducere debeant uideant.

NITOTAM ad decisionem condescendā, presuppono illud quod tradit beatus Antonius Episcopus Florentinus in sua summa in tertia parte titulo 16. cap. primo. §. quintus. ¶ quod quatuor sunt regulę ab ecclesia approbatę, sub quarum aliqua militant omnes religiosi catholice ecclesię. Prima fuit beati Basilij: secunda diui Augustini: tertia S. Benedicti: quarta deuoti Francisci. ¶ Tamen uidetur quod regula diui Augustini fuerit 3. per text. in capitulo. periculosum. 18. quęst. secundā. ubi Papa enumerans quatuor approbatas regulas: primō regulā sancti Benedicti, & Basilij, & postea nominat Augustini regulā, a quo dicuntur habuisse regulares canonici eorum regulam, ut statim dicam, & idem dicit Felinus in rubrica de maiestate & obedientia, & de diuina uoluntate de auctoritate magni consilij & parlamentorum regni in prima magna additione. ¶ Tamen ordo beati Basilij est primus & antiquior, ut ibi dixi secundum Cardinalem Alexandrum in capitulo. & episcopus. de cetera septima distinctione: qui fuisse uidetur tempore Symmachi Papę. capitulo. bene quidem. uero. distincti. forte ibi non loquitur de beato Basilio: sed patricio Basilio, qui uices gerebat Odoacri regis, de quo fit mentio in c. ecclesia sancte Maria, de consuet. & istud uidetur uetus. ¶ Carthuse fecerunt tamen 3. quorum caput est in Delphinatu, non militant sub aliqua istarum, sed habent sua statuta pro regula. Et habentur secundum diuum Antonium Floria. in magna ueneratione ab ecclesia, de quibus in contrariis. Martini 4. incip. uiam ambiziose cupiditatis de regula. ut infra dicam. Et sic non una tantum, sed plures sunt religiones Deo famulantes. cle. 1. de electio. cap. uno de relig. de mib. s. & not. Ioan. Andr. in cap. sane de regula. Et sub regula beati Augusti. ut inquit beatus Antonius

1
2
3
4

Quatuor sunt regulę. adde bel. in d. c. ecclesia sancte Maria in primo nota. & Sozin. in consuet. incip. present consilium est factu. uers. Est enim aduertendum cum uersicul. seq. vol. 1.

P R Æ C L A R V S E T
elegans tractatus de seditiosis omnibus ciuitatum, villarum, & castrorum, dominis Scabinis seu consulis, ac cæteris reipublicæ administratoribus utilis, quotidianus ac necessarius, per clarissimum virum do. Nicolaum Boerium. I. V. interpretem de Montepessulano, Christianissimi domini nostri Francorum principis in suo excelso consistorio consiliarium ordinarium, nouiter editus.

Summo ingenio parique fretus scientia officium scribendi facile me implere posse crederem: tamen tam arduum hoc opus ingredi sine magno difficultatis timore non possem. Scribendum tamen est, cum temporibus decatis sæpe optet sint. & nunc in dies orientur in ciuitatibus, villis & castris huius Christianissimi Francorum regni seditiones, tumultus, seu populorum commotiones, aduersus illustrißimum ac Christianissimum principem dominum meum sapientem, vel eius officarios, consules, ac administratores ciuitatum & locorum regni sui: nemin alios terrarum dominos, & quod peius, & ægrè ferendum est, in ecclesias & ministros Dei. Cum longe grauius sit æternam quam temporalem offendere maiestatem. Quæritur qua pena tales seditiosi veniant de iure plectendi. Ad cuius euidentiã aliqua puto esse præmittenda & præsupponenda.

S V M M A.

- 1 Seditio generatur per proprii commodi procuratorem.
- 2 Mores noui ad vitia reuersionem nõ necessarios inducere, est discordiam inducere.
- 3 Seditio & discordia generatur si alie alienatiõ aliq. monis in collectis grauentur.
- 4 Seditio facilius oritur si delicta non puniantur.
- 5 Injustitia dicitur anima ciuitatis.
- 6 Index toto conatu seditiosum obuiare debet. Officium tetrarcha quale.
- 7 Clericos arcere à seditione nõ incidit in canonẽ, si quis suadente diabolo.
- 8 Impotentia seu difficultas puniendi, excusat iudicẽ a puniendu delictis.
- 9 Iudici non imputatur, si aduersus seditiosos potentiores non processerit.
- 10 Fatuitas maxima ex seditione oritur. Cruelitas nimia descendit ex partialitate & seditione.
- 11 Cruelitas Adonise regis Iebus, hic memoratur.
- 12 Libertas summa est sub domino iusto degere.
- 13 Seditioes fugere qui debeant. Crimina qua ex partiali seditionib. oriuntur.
- 14 Seditio Lucy Cathala olim Romani qualis.
- 15 Seditioũ eruentiarum exempla hic recensentur.
- 16 Seditio C. Alarij & aliorum Romanorum militũ qualis fuerit.
- 17 Mutius Scauola quid aduersus Persenam regem tentauerit.

- 18 Ferritudo quando virtus dici possit.
- 19 Seditio qualis à Tiberio Graccho Africano excitata fuerit.
- 20 Caius Gracchus qualis olim excitauerit iragradia.
- 21 Seditio Lini Drusi & aliorum Romanorum qualis fuerit.
- 22 Lemouicensis in seditione Marcũ exallere tributorum tempore Chilperici regis interemerunt. Scholares Parisienses qualis aduersus cine: tempore dñi Ludouici regis manserunt seditionem. Pastores in Francia qui fuerint & qualem fecerint seditionem.
- 23 Pastores Francigeni in Syriam præfaturi prope Carcaffonam ab incolis sunt interfelli. Moresa variatio tempore Philippi Puleri Parisi fuit in causa seditionis.
- 24 Stephanus Barbotus ciuis Parisiensis quid suo tempore fecerit.
- 25 Auctores seditionis sunt illaqueandi furcis. Domus delicatam habere nostrã non interest, ne ob id à forensibus vexari nos oporteat.
- 26 Adificare volentes domos quid facere debeant. Seditio qualis, & ob quam rem apud Arabatum orta fuerit temporibus Ioannis regis.
- 27 Seditio ob monetã mutationem Parisiis orta fuit Ioannis regis tempore.
- 28 Prædones Constantienses, & Ebroicensis agrum Parisiorum populati sunt.
- 29 Seditio quanta fuerit Lutetiis aduersus Carolũ regem Ioannis regis primogenitum.
- 30 Seditio qualis in Montepessulano fuerit tempore Caroli quinti Francorum Regis.
- 31 Parisienses aduersus Carolũ sextum ob nimiam vestigalium exactionem grandam mouerunt seditionem.
- 32 Onera plurima subeunt qui populo præstant.
- 33 Gandenses qualem ob nimiam pecuniarum exactionem aduersus Ludouicum Flandrensiũ Comitem excitauerunt seditionem.
- 34 Lutetiani quantam seditionem fecerint tempore Caroli sexti 35. 36.
- 37 Aruerni etiam aliquando seditionis fuerunt auctores, ducem sibi Perrum Bruerium constituentes. Gandenses Caroli septimi tempestate à suo Philippo Burgunderum duce descinerunt.
- 38 Iannenses populares aduersus nobiles seditionem fecerunt aliquando.
- 39 Agenenses ob subsidium super rebus venalibus seditionem qualiter excitauerunt, & nusq.
- 41 Treceses aliquando à seditione nõ fuerunt immunes.

§. j. ET PRIMO QVOD TRIA SVNT que generant seditionem & discordiam in ciuitatibus & villis secundũ beatum ant. archiepisc. Florentinum in h. parte summe sue. tit. iij. c. viij. §. iij. ¶ Primo proprii commodi procuratio inordinata, quando aliquis nimis intendit suæ utilitati, & alij inde grauentur, & modicã eũ eo possunt habere cõcordiam, vnde ait Senec. prouerb. Principiũ discordiam est aliqua ex cõmuni suam facere. Turpius quã nihil est quã cum illo bellũ gerere, eũ quo familiariter vixeris: propter quod dicitur in e. xvij. autem lex. iij. dist. quodd lex que ligat homines subditos ad sui obseruatiã, ligat in cõcordia & pace, quod nullo p̄uato commodo, sed pro communi ciuium utilitate debet esse scripta. Exẽplum de Roboam qui nimis voluit prouidere burle suæ, vt possit facere expressas superfluas in curia sua, vt patet eius Salomõ. Et diminuere noluit exactionẽ tributorum seu talliarum, ex hoc est orta discordia inter tribum Iuda, &

plinam militarem, qua stetit ad breue diem Romana res solus, meque in eam necessitate em adduxit, ut aut reipub. mihi, aut mei memoriam, que obliuiscendū firmis potius nostro delicto plectemur, quam resp. tanto suo damno nostra peccata laet. Triste exemplum, sed in posterum salubre iuuentuti erimus. Me quidem cum ingenita charitas liberum, tum sp. cimen istud virtutis deceptum vana imagine decoris in te mouet: sed cum aut morte tua scienda sint consului imperia, aut impunitate in perpetuum abroganda, nec te quidem, si quid in te nostri sanguinis est, reculare censeam, quin disciplinam militarem culpa prolapsam, pena restituaris, *l. hitor. inquis. delicta ad palū. Examinati omnes iam atroci imperio, nec aliter quam in se quisque districtam cernentes securus, metu magis quam modestia quiete. Itaque velut emeris ab adoratione animo cum silentio defixi steterunt, repente postea quam ceruice caesa susus est cruoribus libere conquestu cohortis voces sunt, ut neque lamentis, neque execrationibus, parceretur: spoliisque coniectum iuuenis corpus, quantum militaribus studiis finis illum concellebrari potest structo extra vallum rogo cremaretur: Mantibusque imperia non in presentia modo horrenis, sed exempli etiam tristes in posterum essent, fecit tamen atrocitas pena obedientem duci militem, ita refert Titus Lilius octauo decadis prime.*

62. † Non enim verisimile est patrem velle iuori filium, *l. qui vno, s. qui filium. & l. miles agrum. s. de seriore. ff. de re mil.* per quem tex. dicunt doct. quod si pater filium qui commisit aliquod delictum, pater iuueni lese iudicell. offerat & exhibeat iudici, quod filius non debet mori: nec est ita puniendus, de quo per Capro. in sua prima cautela. & Bal. in *l. fin. C. de vforis res india. & l. i. in l. de quibus. ff. de legibus. de severitate & indulgentia pariterum in liberos vide Valer. in *v. circa s. & Cy. & doct. in d. l. propter infidias. qui accu. non pof.* in illis tribus casibus debet pena capitali puniri. & tenet Mar. de Laud. in *trall. de mil. s. xlix. †* Sed si per lasciuism aliquibus iuribus vel vociferantibus, aut leuem querelam habentibus miles fecerit seditionem, debet militia gradu priuari, *d. l. iij. s. si intra vociferationem. ff. de re militari. & in s. fin. in autb. de mand. prin.* unde Iulianus *lib. xy. grande narrat iudicium factum per Alex. magnum, qui dimissis veteranis exercitum ex iunioribus supplet: sed retenti veteranorum discellum egrè ferentes missionem & ipsi flagitabant: nec annos, sed stipendia sua numerari iubebant: pariter in militia lectos pariter sacramento solui æquū consentes. Nec iam precibus sed cōiutio agebant: iubentes eū solū cum patre suo Hammone finite bella, ut milites suos fastidiat. Cōtra ille nunc castigare milites, nunc lenibus verbis monere, ne gloriosam militiam seditionibus infuscarent: postremum cum nihil proficeret verbis, ad corripiendos seditionis auctores, è tribunali in concionem armatam incernis ipse defluit: & nemine prohibete et decem correptos manu sua ipse ad supplicia duxit, tantū vel illis moriedi patientiam metus regis, vel huic exigendi supplicia constantis disciplina militaris dabat. Et diuus**

64. Hieron. *xvij. Epist. in iij. parte* dicit, pugilum fortitudo clamoribus incitatur, paratas ad prædiciacis, acutissime mucrones sermo imperatoris accendit. Et de pluribus aliis militaribus seditionibus visum est supra, in exemplis enarratis secundum Valerium & alios supra alle. Vnum non omitto in hac seditionum materia singularare, quod quando aliquis fuit expulsus de ciuitate propter seditionem & prodicionem,

vbicumque arma eius sunt depicta in sui honorem, debeat destrui, vt no. Bar. in *leorum.* per illum text. *sing. ff. de pœn. & vbi ad infamiam talis proditoris est depicta imago, vt quia suspensus pedibus, vel ali quod aliud, quod corruptens, vel cadens talem imaginem punitur in quingentis aureis. leg. si quis id quod. ff. de iurisdict. man. iud. & ibi per doct. ita tenet Mast. Lauden. in d. *trall. de crim. lesa maiest. s. xxvj.**

F I N I S.

TRACTATUS DE CUSTODIA
clauium portarum ciuitatum, castrorum, & aliorum locorum fortaliorum: per clarissimum & spectabilem virum dominum Nicolaum Boerium, de Montepellulano doctissimum I. V. Interpretem.

S V M M A E.

- 1 Stationary sunt qui portam in castro limitis custodiunt.
- 2 Officium dicuntur quorum custodia porta palatii, & castrorum regum committuntur.
- 3 Atriarii seu trienses qui dicuntur.
- 4 Valuatores qui dicuntur.
- 5 Banderii dicuntur qui ad fructuum custodiam committuntur.
- 6 Gregarii qui sunt, & qui portarii.
- 7 Stratores qui dicuntur.
- 8 Aquarii seu in d. ophylaci qui sunt.
- 9 Nauphylaces appellantur qui nautibus gratia custodia proponuntur.
- 10 Custodes seculorum regum, aut aliorum dominorum, seu iurisdictionum, quo nomine vocentur.
- 11 Clauis dua sunt, quarum altera spiritualis, altera materialis dicitur.
- 12 Clauis materialis qua dicitur.
- 13 Custos quis proprie sit dicens, & qualis esse debeat.
- 14 Custos discretus, industrius, & fidelis esse debet.
- 15 Pastor non excusatur quod lapsus oues comederit.
- 16 Episcopi super gregem dominicum vigilare debent superintendentes enim dicuntur.
- 17 Custodia semper domini rei custodia expensis faciendā.
- 18 Custos capuis sui periculo, viros suos impendens tenetur pro re sibi commissa.
- 19 Aggredi an sit idem quod assalire seu insultare.
- 20 Assaltus non dicitur, si in personam sese attingere nequeant.
- 21 Indices de nocte vagari non debent.
- 22 Custodes quibus vesci debeant.
- 23 Vni nomine qua veniant.
- 24 Custodes castrorum quibus debeant uti potibus.
- 25 Luxuria à castrorum custodibus explodenda.
- 26 Capitaneus seu custos loci recedens non debet, nisi prius successores presens fuerit.
- 27 Capitaneus castrorum à rege recipiens custodiendum, potius excommunicationem pati debet, quam quia eidem à quo recipit non restituit.
- 28 Capitaneus castelli Genvensis Labira dicitur, qui ipsum castrum iradiidit Genvensibus, Lugduni dignam mercedem recepit.
- 29 Capitaneus castrum non reddens ei, à quo eisdem custodiam recepit crimen incurrit lesa maiestatis.

DECISIONES INSIGNES DOM.
 AEGIDII MAGISTRI, EQVITIS, ET
 in suprema Parisiensi Curia primi Præsidis.

CVM ARRESTO DE IVRE REGALIORVM
 Ecclesie Nannerensis Britanice, pronunciato à mor-
 te dicti domini Præsidis.

Ex Gallico in Latinum conuersæ.

BENEVOLO LECTORI.

*S*cripserat olim Appius Claudius librum, quo legis actiones ad formam redigerat. Hunc Cneius Flavius scriba surripuit populoque tradidit, cui adeo fuit gratam id munus, ut Tribuni plebis, & Senator, & AEdilis fieret: quantum maiore premio dignus videbitur is, cuius opera hic libellus exit in lucem reipublica nostra utilitate multo uberiorem allaturus? Nam actiones ab Appio Claudio composite, non post modicum temporis spatium mutata, aliisque ægenali genera ex fori distributione orta sunt. Quæ verò hic libellus continet, editi perpetui Gallicarumque constitu-

tionum perpetua sunt interpretationes, ex sanctissimi senatus mente ac iudicio depromptæ: quas cum ipsius auctoritate, tum reipublica gratia, in affectum lucemque protuli, recognoscens me utrique quamplurimum beneficia deincepsissimum: reipublica enim maiorem meæ partem sibi vendicat. Defuncto Aegidio Magistro quantum ego ac ceteri debeamus, pato nemini esse incognitum. Ille cum in literis humanioribus progressum fecisset non mediocrem, Iuri Pontificio & civili operam adeo seculam dedit, ut in causis pistorum æquid præmi nominis confidens fuerit: exemploque Manlii, quem legimus transuerso foro ambulasse, ut omnibus sui captam faceret, in patrociniis atque officis forensibus omnium sua etate celeberrimus extiterit: ac tandem cum publicas causas honorifice egisset, senatus amplissimo danum tenuerit, illique annos plus minus duodecimo cum immortalis nominis sui gloria præfuerit, nihilis, quæ à maioribus instituta sunt, & longe velati manu nobis tradita vel addens, vel adiciens. Existimabas enim inimitatione morum quos ab antiquis accepimus, reipublicam labefactari, ac tandem funditus eueri, ut eleganter notat Isoerates in oratione, quam de pace scriptam reliquit: nonisque moribus dicebat res non tam commutari, quam eueri: ut quod Iulius Cæsar de M. Catone sapienter dixit, Qui præsentem statum ciuitatis commutare non vult, is ciuis & vir bonus est. de illo tanto præside dicere ac affirmare audacter velim, qui dum advocati aut præsidis officio ita fungeretur, omnibus non sibi nisi satisfaciebat: sed & iurisprudens um libros diligenter scrutabatur, & quid ipse tam senatus consilio de causis elegantioribus indicasset, quando otium dabatur, in tabulis referebat. Ex quibus industriam hominis, & imparem erga reipub. amorem facile cognoscimus, quod vel in musæolo literis operam daret, vel domi, vel in basilica Parisiensi in a suam coque indefinenter redieret, & præter atatem velut alter Mene demus, aliquid meditaretur, aut que didicerat scriptu mandaret: aut denique cum nullum tempus laboris vacuum sibi daret, aliquid in reipub. commodum aggrediretur: cuiusque hanc nobis operam tribueret, turbulenti temporibus cum armatis cohortibus militum animi fuerent, non sine magno apud nos relicto sui desiderio de vita decipit. Quo defuncto adversaria pleraque hæredibus consentientibus labentissime perlegi, & notata digniora excludenda curavi: quæ spero multo auctiora fore, si auctoris operam & laborem tibi voluptati & utilitatis aliquid ferre intellexero. Vale.

De Nomine D. Aegidii Magistri, Equitis, & in senatu Parisiensi primi
 Præsidis equissimi, Tetrastichon:
 Cui commissa fuit totius cura senatus,
 Ille sua gentis nomine dignus erat.
 Integra dignus erat, cui regni cura daretur:
 Plurima sic rebus nomina conveniunt.